Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/3919

2026 9 1

TARYBOS REKOMENDACIJA

2026 m. liepos 10 d.

dėl Estijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

(C/2026/3919)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) Reglamente (ES) 2024/1263 nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti užtikrinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir įtraukų ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą;

(2) 2025 m. lapkričio 25 d. Komisija priėmė nuomonę dėl Estijos 2026 m. biudžeto plano projekto. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2026 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Estija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos, rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje ir pasiūlymą dėl 2026 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([2]) priėmė 2026 m. balandžio 21 d., o bendrą užimtumo ataskaitą ir rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo – 2026 m. kovo 9 d.;

([1]) 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) OL C, C/2026/2434, 2026 4 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

(3) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti Sąjungos konkurencingumą pasaulyje. Kaip esminiai tvaraus ekonomikos augimo ramsčiai, joje nustatytos trys būtinos transformacijos: inovacijos; priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumo užtikrinimas; saugumas. Nuo tada, kai buvo paskelbtas konkurencingumo kelrodis, juo remtasi vykdant Europos semestro darbą, užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su ES strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

(4) 2026 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) ([3]) galutinį etapą. Įgyvendinant Europos semestro politikos prioritetus itin svarbūs buvo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (EGAD) planai kartu su sanglaudos politikos finansavimu, nes buvo reikalaujama, kad šiais planais būtų veiksmingai sprendžiami visi per pastarąjį ciklą atitinkamose konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatyti uždaviniai arba didelė jų dalis, o pagal Europos sanglaudos politiką finansuojamomis programomis – atsižvelgiama į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Artėjant EGADP įgyvendinimo laikotarpio pabaigai, tebėra labai svarbu tęsti pagal EGADP remiamas ir įgyvendinamas reformas ir investicijas, visų pirma tas, kurios padeda spręsti konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius, ir jomis remtis;

(5) 2026 m. birželio 3 d. Komisija paskelbė 2026 m. Estijai skirtą ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant 2025 m. jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina EGAD planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Estijai kylantys aktualiausi iššūkiai. Be to, joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(6) 2025 m. sausio 21 d. Taryba, remdamasi Komisijos vertinimu ir rekomendacija, priėmė Rekomendaciją, kuria pritariama Estijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui ([4]). Planas apima 2025–2028 m. laikotarpį, o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus. Taryba rekomendavo tokį didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą: 7,1 % 2025 m., 5,1 % 2026 m., 3,6 % 2027 m. ir 3,2 % 2028 m.; tai atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą atsižvelgiant į 2023 bazinius metus, t. y. 9,2 % 2025 m., 14,8 % 2026 m., 18,9 % 2027 m. ir 22,6 % 2028 m.;

(7) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija paragino valstybes nares prašyti koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas ([5]); 2025 m. kovo 6 d. šį pasiūlymą palankiai įvertino Europos Vadovų Taryba. Gavusi Estijos prašymą, 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria Estijai leidžiama nukrypti nuo rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ([6]). Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiu (2025–2028 m.) Estijai leidžiama peržiūrėti valdžios sektoriaus išlaidų prioritetus arba padidinti valdžios sektoriaus pajamas, kad nuolat didesnės gynybos išlaidos nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu;

([3]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Estijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui, (OL C, C/2025/655, 2025 2 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/655/oj).

([5]) Komisijos komunikatas „Atsižvelgimas į gynybos išlaidų padidinimą Stabilumo ir augimo pakte“, Briuselis, 2025 3 19, C (2025) 2000 final.

([6]) 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria Estijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo, (nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas) (OL C/2025/3964, 2025 8 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3964/oj).

(8) 2026 m. balandžio 30 d. Estija pateikė 2026 m. metinę pažangos ataskaitą ([7]) dėl rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo laikymosi ir dėl reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius iššūkius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose, įgyvendinimo; Metinė pažangos ataskaita taip pat atspindi pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį du kartus per metus Estijos teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2025 m. realiojo BVP augimas buvo 0,6 %, o infliacija pagal SVKI – 4,8 %. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 1,6 % 2026 m. ir 1,7 % 2027 m., o infliacija pagal SVKI bus 4,4 % 2026 m. ir 2,9 % 2027 m.;

(10) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis ([8]), Estijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 1,1 % BVP 2024 m. iki 2,0 % BVP 2025 m. Deficito padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi didesnę išlaidų dinamiką, visų pirma viešąsias investicijas į didelius infrastruktūros projektus, pavyzdžiui, „Rail Baltica“. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad 2026 m. deficitas sudarys 4,5 % BVP, o 2027 m. – 4,8 % BVP. Deficito padidėjimas 2026 m. daugiausia atspindi pajamų sumažėjimą, visų pirma dėl gyventojų pajamų mokesčio reformos (perėjimo prie visuotinės atleidimo nuo mokesčių sistemos), ir išlaidų padidėjimą, daugiausia dėl gynybos išlaidų, siekiančių 5 % BVP, ir tokių investicinių projektų kaip „Rail Baltica“. Deficito padidėjimas 2027 m. daugiausia atspindi silpnesnę pajamų dinamiką;

(11) Remiantis Komisijos įverčiais, 2025 m. fiskalinės politikos kryptis ([9]), apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo stabdomoji ir atitiko 0,5 % BVP; Numatoma, kad 2026 m. ji bus skatinamoji (jos kryptis – 2,8 % BVP), o 2027 m. – stabdomoji (jos kryptis – 0,3 % BVP);

(12) remiantis Eurostato pateiktais duomenimis ([10]), Estijos valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 23,5 % BVP 2024 m. pabaigoje iki 24,1 % BVP 2025 m. pabaigoje. Skolos santykio padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi valdžios sektoriaus deficitą. Remiantis iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, prognozėje numatoma, kad skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 26,9 %, o iki 2027 m. pabaigos – dar iki 30,5 %. 2026 ir 2027 m. padidėjimas daugiausia atspindi didelį ir tvarų biudžeto deficitą ir teigiamą atsargų ir srautų koregavimą 2027 m.;

(13) remiantis Eurostato duomenimis, bendros valdžios sektoriaus gynybos išlaidos Estijoje 2025 m. sudarė 4,2 % BVP, t. y. 2,1 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 baziniais metais. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2026 m. jos sudarys 5,0 % BVP, t. y. 3,0 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 m. ([11]);

([7]) 2026 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos adresu https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([8]) Eurostato euro rodikliai, 2026 4 22.

([9]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas.

([10]) Eurostato euro rodikliai, 2026 4 22.

([11]) NATO gynybos išlaidų apibrėžtis skiriasi nuo valstybės funkcijų klasifikatoriaus (COFOG) gynybos išlaidų apibrėžties. Be to, galėtų būti skirtumų dėl išlaidų, ypač karinės įrangos išlaidų, įrašymo į sąskaitas laiko, nes NATO ataskaitose nesilaikoma nacionalinių sąskaitų taisyklių, reglamentuojančių įrašymo į sąskaitas laiką.

(14) Sąjungai ir toliau kyla energijos tiekimo sutrikimų ir padidėjusio kainų nepastovumo rizika, kurią dar labiau didina geopolitinė įtampa, daranti poveikį pasaulinėms naftos ir dujų rinkoms. Per 2022–2023 m. energetikos krizę įgyta patirtis parodė, kad plataus masto ir netikslinės priemonės lemia didelius fiskalinius kaštus ir yra socialiai ir ekonomiškai neefektyvios. Nuo karo Artimuosiuose Rytuose pradžios 2026 m. vasario mėn. Estija ėmėsi fiskalinės politikos priemonės, kad sušvelnintų didelių energijos kainų poveikį namų ūkiams ir įmonėms ([12]). Konkrečiai, ji atidėjo degalų ir elektros energijos akcizo tarifo padidinimą iš 2026 m. į 2027 m. Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje numatoma, kad šios priemonės fiskaliniai kaštai 2026 m. sudarys apie 0,1 % BVP;

(15) remiantis Komisijos skaičiavimais, grynosios išlaidos Estijoje 2025 m. išaugo 2,0 %, o 2024 ir 2025 m. iš viso – 5,7 %. 2025 m. grynųjų išlaidų augimas nesiekia rekomenduojamo didžiausio augimo tempo. Vertinant 2024 ir 2025 m. kartu, bendras grynųjų išlaidų augimo tempas taip pat nesiekia rekomenduojamo didžiausio augimo tempo;

(16) remiantis Komisijos skaičiavimais numatoma, kad grynosios išlaidos Estijoje 2026 m. išaugs 12,0 %, o 2024, 2025 ir 2026 m. iš viso – 18,4 %. Numatomas 2026 m. grynųjų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą didžiausią augimo tempą ir atitinka 2,8 % BVP metinį nuokrypį. Vertinant 2024, 2025 ir 2026 m. kartu, numatoma, kad už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą bus didesnis ir bendras grynųjų išlaidų augimo tempas, o tai atitinka 1,5 % BVP bendrą nuokrypį. Tačiau numatomas nuokrypis, remiantis dabartinėmis gynybos išlaidų projekcijomis, neviršija lankstumo pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą ribų;

(17) 2026 m. birželio 3 d. Komisija priėmė pranešimą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį ([13]). Tame pranešime įvertinta Estijos padėtis pagal deficito kriterijų, nes šalies planuojamas valdžios sektoriaus deficitas 2026 m. viršys nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad, atitinkamai atsižvelgiant į visus svarbius veiksnius, Estija deficito kriterijaus nesilaiko. Tačiau Komisija laikėsi nuomonės, kad nėra pagrindo pradėti perviršinio deficito procedūrą dėl Estijos, nes Taryba aktyvavo nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą Estijai, o tai, kad 2026 m. deficitas viršys pamatinę vertę, kaip numatoma Komisijos 2026 m. pavasario prognozėje, visiškai paaiškinama gynybos išlaidų didėjimu nuo 2021 m. Atsižvelgdama į tai ir apsvarsčiusi pagal SESV 126 straipsnio 4 dalį parengtą Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę, Komisija nepasiūlė pradėti perviršinio deficito procedūros;

(18) dėl didesnių saugumo poreikių gynybos išlaidos Estijoje didėja. Jos padidėjo nuo 2 % BVP 2021 m. iki 4,2 % 2025 m. ir numatoma, kad nuo 2026 m. viršys 5 % BVP. Todėl svarbu, kad Estija rastų stabilių pajamų šaltinių arba išlaidas mažinančių priemonių, kuriomis būtų galima remti ne tik gynybos išlaidų poreikių, bet ir visų struktūrinių išlaidų, įskaitant sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros išlaidas, poreikių finansavimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu;

(19) valdžios sektoriaus mokestinės pajamos tebėra keturiais procentiniais punktais mažesnės už ES vidurkį: 35,2 % BVP 2024 m., palyginti su 39,4 % ES. Nuo 2024 m. imtasi kelių pajamų didinimo priemonių: PVM tarifas buvo padidintas du kartus ir 2025 m. pasiekė 24 %; gyventojų pajamų ir įmonių pelno mokesčio tarifai padidinti iki 22 %; alkoholiui, tabakui ir energijai taikomi akcizai turėtų būti kasmet didinami iki 2027–2028 m.; 2025 m. įvestas naujas – motorinių transporto priemonių – mokestis. Nors šios reformos padeda mažinti pajamų atotrūkį nuo ES vidurkio, jos dar labiau didina priklausomybę nuo darbo jėgos ir vartojimo mokesčių, kurie, kaip BVP dalis, jau ir taip viršija ES vidurkį. Be to, jos kelia riziką, kad mažesnes pajamas gaunančioms grupėms teks neproporcinga našta ir padidės pajamų nelygybė. Būtų naudinga išplėsti mokesčių bazę įtraukiant augimui mažiau kenkiančius mokesčius. Pavyzdžiui, nekilnojamojo turto mokestį, kuris vis dar nepakankamai taikomas. 2024 m. pajamos iš nekilnojamojo turto mokesčio sudarė vos 0,3 % BVP, t. y. gerokai mažiau už 1,8 % ES vidurkį, o tai rodo, kad Estija daugiausia dėmesio skiria žemės, o ne nekilnojamojo turto apmokestinimui. Laipsniškai įvedant mokestį už nenaudojamą gyvenamosios paskirties nekilnojamąjį turtą mokesčių bazė taptų platesnė, o būsto trūkumas sumažėtų. Estija įdėjo daug pastangų, kad pagerintų išlaidų efektyvumą, pasitelkdama rezultatais grindžiamą biudžeto sudarymą. Vis dėlto išlaidų peržiūrų, didesnio efektyvumo ir išteklių perskirstymo ryšys galėtų būti pagerintas. Norint jį sustiprinti, peržiūras reikėtų atlikti dažniau ir užtikrinti, kad taip sutaupytos lėšos aiškiai matytųsi biudžete ir būtų nukreipiamos prioritetinėms sritims;

([12]) Tai atspindi padėtį iki galutinio Komisijos 2026 m. pavasario prognozės parengimo termino (2026 m. gegužės 4 d.).

([13]) Komisijos pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį, 2026 6 3, COM(2026) 302 final.

(20) kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą Sąjungos finansavimo priemonių įgyvendinimą, be kita ko, Europos semestro kontekste, itin svarbus tebėra sistemingas, prasmingas ir savalaikis vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(21) sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), Europos socialinio fondo+ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas Estijoje tiek pagal projektų atranką, tiek pagal mokėjimus vyksta sparčiau nei vidutiniškai ES. Svarbu išlaikyti dabartinį pagreitį, kartu kuo labiau didinant investicijų poveikį vietoje. Estija jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas, kad padidintų konkurencingumą ir augimą. Vis dėlto gali tekti toliau stiprinti kai kurias sritis, įskaitant susijusias su nuolatiniais teritoriniais skirtumais, ekonomikos įvairinimu ir teisinga pertvarka. Nors apskritai įgyvendinimas yra geras, jo veiksmingumą mažina menkas regioninių duomenų prieinamumas ir naudojimas. Labai svarbu užtikrinti, kad naujos investicijos, kurias Estija nustatė atlikdama sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, visų pirma investicijos, susijusios su penkiais Laikotarpio vidurio peržiūros reglamente ([14]) nustatytais prioritetais, būtų vykdomos greitai ir veiksmingai;

(22) nuolatiniai regioniniai skirtumai kliudo konvergencijai ir ekonomikos augimui Estijoje. Ekonominė veikla, didelės vertės viešosios paslaugos ir kvalifikuota darbo jėga sutelktos sostinės regione. Atokiems ir kaimo regionams kyla struktūrinių iššūkių, sąlygojamų mažo gyventojų tankio, demografinio nuosmukio, susisiekimo problemų ir prieigos prie pagrindinių viešųjų paslaugų. Estija, kaip šalis prie rytinės ES išorės sienos, susiduria su papildomais iššūkiais, kurie kenkia jos ekonominės ir socialinės plėtros perspektyvoms, nes dar labiau paaštrėja esami struktūriniai uždaviniai. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą didina su saugumu susijusį spaudimą, trikdo tarpvalstybinę ekonominę veiklą, mažina investicijų patrauklumą ir dar labiau riboja galimybes gauti finansavimą. Norint užtikrinti žmonių ir ypatingos svarbos infrastruktūros saugumą reikia investuoti į civilinę saugą, pasirengimą ir karinį mobilumą, o tai galėtų suteikti galimybių regionų ekonomikai ir kartu dar labiau padidinti spaudimą viešųjų paslaugų finansavimui. Parama ekonomikos įvairinimui ir regiono atsparumo didinimas yra ypač svarbūs Rytų Virumos apskrityje, kurioje vyksta didelė pramoninė, ekonominė ir socialinė pertvarka, nes palaipsniui atsisakoma degiuosius skalūnus naudojančios pramonės;

(23) Estijai kyla keletas iššūkių, susijusių su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, galimybėmis gauti finansavimą, energijos vartojimo efektyvumu pastatuose, atsinaujinančiųjų išteklių energija ir energetiniu saugumu, darniuoju transportu, darbo jėgos ir įgūdžių pasiūla, socialine apsauga;

(24) nors nuo 2017 m. bendri Estijos inovacijų diegimo rezultatai nuolat gerėjo, verslo išlaidos moksliniams tyrimams ir plėtrai (MTP), išreikštos BVP dalimi, tebėra mažesnės už ES vidurkį. Be to, parama verslo MTP gerokai padidėjo: 2023 m. tiesioginė viešoji parama pasiekė 0,15 % BVP, t. y. viršijo ES vidurkį. Tai, be kita ko, apima naujas iniciatyvas, pavyzdžiui, nacionalinį taikomųjų mokslinių tyrimų centrą, taikomųjų mokslinių tyrimų ir plėtros programą „TemTA“, rezultatais grindžiamas mokslo ir verslo bendradarbiavimo paskatas, ir priemones, kuriomis stiprinamas intelektinės nuosavybės valdymas ir technologijų perdavimas. Tačiau patentavimo mastas sumažėjo, o mokslinių tyrimų įstaigų ir verslo bendradarbiavimas tebėra ribotas ir tai rodo, kad viešosios investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas vis dar panaudojamos nepakankamai. Dėl paramos inovacijoms ir platesnio masto paramos mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) iniciatyvų susiskaidymo mažėja politikos veiksmingumas ir galimybės mokslinių tyrimų rezultatus paversti rinkos rezultatais. Šių trūkumų šalinimas, be kita ko, užtikrinant labiau integruotas paramos sistemas ir tvarias investicijas į taikomuosius mokslinius tyrimus ir didelio poveikio sritis, pavyzdžiui, dirbtinį intelektą, padėtų didinti inovacijų komercializacijos mastą;

([14]) 2025 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/1914, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056, kiek tai susiję su konkrečiomis priemonėmis strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą.

(25) galimybių gauti finansavimą trūkumas yra viena iš didžiausių investavimo kliūčių 19-kai % Estijos įmonių, o finansiškai suvaržytų įmonių dalis yra gerokai didesnė už ES vidurkį. Estijos įmonės labai priklauso nuo vidaus finansavimo, o tai atspindi struktūrinius ypatumus, pavyzdžiui, mokesčių sistemą, MVĮ vyravimą ir nedidelę institucinių investuotojų bazę. Nuolatinis MVĮ galimybių gauti finansavimą trūkumas ir toliau stabdo inovacijas, mokslinių tyrimų komercializaciją ir efektyvaus išteklių naudojimo technologijų diegimą. Nors Baltijos šalių kapitalo rinkos infrastruktūros integracija nuo 2017 m. ir nacionalinių bei viršvalstybinių institucijų parama padėjo plėtoti kapitalo rinką, privatų akcinį kapitalą ir rizikos kapitalą, finansavimo suvaržymai išlieka, o juos dar didina 2021 m. pensijų reforma, dėl kurios sumažėjo vidaus kapitalo rinkų dydis ir institucijų investicijos. Nors galimybes gauti finansavimą padidino tokios priemonės kaip investicinių sąskaitų sistema, tikslinės garantijų sistemos ir nauji finansavimo susitarimai, pavyzdžiui, su Europos investicijų fondu, paklausa ir toliau viršija pasiūlą, kaip rodo tai, kad per trumpą laiką nuo kvietimų paskelbimo paraiškų dėl regioninės paramos pateikiama daugiau, nei leidžia finansavimo galimybės. Galimybių gauti finansavimą gerinimas, ypač už didžiųjų miestų centrų ribų veikiančioms MVĮ, be kita ko, teikiant tikslines garantijas ir taikant labiau integruotą inovacijų ir verslo rėmimo sistemą, padėtų sutelkti investicijas, remti veiklos plėtrą ir spartinti novatoriškų efektyvaus išteklių naudojimo technologijų diegimą;

(26) pastatams tenka 46,1 % šalyje suvartojamos energijos – 2019–2024 m. galutinės energijos suvartojimo Estijos gyvenamųjų namų sektoriuje mažinimas sustojo. Kadangi būstų ūkio energijos vartojimo efektyvumas mažas, šildymo išlaidoms tenka didelė disponuojamųjų pajamų dalis, o tai daro ypač didelį poveikį pažeidžiamoms grupėms. Padidinus finansinių priemonių prieinamumą, neapsiribojant esamomis dotacijomis grindžiamomis paramos schemomis, būtų galima daryti pažangą priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo srityje ir užtikrinant geresnį būsto įperkamumą dėl mažesnių šildymo išlaidų renovuotuose būstuose. Be to, nusibrėžus aiškų kelią nuo iškastinio kuro nepriklausomo ir efektyviai energiją vartojančio pastatų ūkio link bus lengviau tenkinti prisitaikymo prie klimato kaitos poreikį ir didinti bendrą atsparumą krizėms;

(27) Estijos energijos rūšių derinyje akivaizdžiai pereita prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių: jų dalis padidėjo nuo 35 % 2023 m. iki 40 % 2024 m. Tačiau nors energijos rūšių derinyje degiųjų skalūnų, išgaunamų šalyje, dalis gerokai sumažėjo: nuo 30 % 2023 m. iki 25 % 2024 m., jie tebėra pagrindinis Estijos energijos šaltinis, o tai trukdo žaliajai pertvarkai. Nors per pastaruosius metus dienos kainos sumažėjo dėl elektros energijos rūšių derinyje didėjančios saulės energijos dalies (2025 m. 67,9 % grynojo pagamintos elektros energijos kiekio sudarė iš atsinaujinančiųjų išteklių pagaminta energija – šis rodiklis vienas iš didžiausių ES), Estija vis dar neatspari dideliems kainų šuoliams didelės paklausos laikotarpiais. 2025 m. vasario mėn. Estijos elektros tinklas buvo sėkmingai sinchronizuotas su ES tinklu, tačiau kiti sinchronizavimo projektai, pavyzdžiui, su Latvija ir Suomija, dar turi būti užbaigti, kad būtų remiama pertvarka ir didinamas energetinis saugumas. Nors 2025 m. pradėjo veikti pirmoji Estijos didelio masto baterinė energijos kaupimo sistema, siekiant padidinti šalies energetinį lankstumą labai svarbu tokių sistemų sukurti daugiau. Be to, būtina toliau stiprinti ypatingos svarbos energetikos infrastruktūros atsparumą, visų pirma susijusį su kibernetiniu saugumu ir infrastruktūros priežiūra;

(28) Estijos išteklių našumą mažina daug išteklių suvartojančių pramonės sektorių vyravimas ir didelė priklausomybė nuo degiųjų skalūnų (2023 m. iš jų Estijoje pagaminta 52,5 % bendro naudoti galimo energijos kiekio). 2024 m. Estija už kiekvieną sunaudotos medžiagos kilogramą gavo po 1,15 EUR, palyginti su 2,99 EUR ES vidurkiu. Pagal išteklių našumą, matuojamą kaip bendrojo vidaus produkto (BVP) santykį su medžiagų vidaus vartojimu (MVV), Estija vis dar yra viena iš prasčiausių rezultatų pasiekusių ES šalių ir matyti šio rodiklio nedidelio blogėjimo tendencija: 2023 m. jis siekė 127,7, o 2024 m. nukrito iki 124,7. Kad išteklių našumą padidintų, Estija turi atsisakyti degiųjų skalūnų, toliau remti biologines inovacijas siekdama pereiti prie vertingesnių būdų panaudoti išteklius, taip pat plėtoti ir diegti efektyvaus išteklių naudojimo technologijas ir didinti žiediškumą, o tam reikia didelių investicijų;

(29) Estijos transporto sektoriuje ir toliau išmetama daug šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Kelių transportui tenka 48 % pagal PPR apskaičiuoto 2024 m. Estijoje išmesto ŠESD kiekio, t. y. 27 % daugiau nei 2005 m. Taip yra dėl to, kad Estijos automobilių parkas yra seniausias ES, o automobilių nuosavybės rodiklis viršija ES vidurkį. Siekdama tai spręsti ir įgyvendinti savo 2021–2035 m. transporto ir judumo plėtros planą, Estija turi imtis priemonių perėjimui prie tvaraus viešojo transporto naudojimo skatinti. Tuo tikslu labai svarbu remti perėjimą prie integruotų sprendimų ir daugiarūšio susisiekimo bei paslaugų keleiviams gerinimą, taip pat tolesnę geležinkelių elektrifikaciją ir „Rail Baltica“ užbaigimą. Estijos transporto infrastruktūra neatspari klimato kaitos poveikiui; į tai reikėtų atsižvelgti planuojant naujas investicijas šiame sektoriuje;

(30) atsižvelgdama į itin svarbų žmogiškojo kapitalo vaidmenį didinant Sąjungos konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą, 2026 m. Taryba rekomendavo valstybėms narėms imtis veiksmų, siekiant skubiai reaguoti į su žmogiškuoju kapitalu susijusius įgūdžių, švietimo ir mokymo sričių struktūrinius iššūkius, trukdančius konkurencingumui. Estijai skirtos 2026 m. rekomendacijos gali padėti įgyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo Sąjungoje;

(31) Estijai ir toliau kyla iššūkių stiprinant įgūdžių pasiūlą ir gerinant perėjimą į darbo rinką. Mokyklos nebaigimas (2025 m. mokyklos nebaigusių asmenų skaičius siekė daugiau kaip 10 %) ir toliau neigiamai veikia išsilavinimo lygį, o jaunimo nedarbas (2025 m. daugiau kaip 20 %) ir didelė nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo dalis (2025 m. 11,2 %) rodo, kad pereinant iš švietimo sistemos į darbo rinką vis dar patiriama sunkumų. 18–24 m. asmenų grupei ypač gresia dirbančiųjų skurdas. Profesiniam rengimui ir mokymui ir aukštajam mokslui tenka svarbus vaidmuo keliant darbuotojų kvalifikaciją augančiuose sektoriuose, kuriuose darbo jėgos paklausa yra didelė. Tačiau apskritai profesinis rengimas ir mokymas tebėra nepakankamai patrauklus, o aukštojo mokslo įstaigos išleidžia per mažai absolventų tokiose svarbiose srityse kaip gamtos mokslai, technologijos, inžinerija ir matematika (STEM). Įgūdžių bazę ir toliau siaurina dideli galimybių kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti skirtumai, priklausantys nuo amžiaus, socialinės ekonominės padėties ir išsilavinimo lygio, ypač prie didesnės pridėtinės vertės veiklos pereinančiuose regionuose. Mokyklose didėja moksleivių poreikių įvairovė, be kita ko, didėja papildomos paramos mokymuisi paklausa, o didelis mokytojų, ypač STEM dalykų ir estų kaip antrosios kalbos, trūkumas kelia pavojų švietimo kokybei ir yra ypač didelis kaimo vietovėse. Nors skaitmeniniai įgūdžiai iš esmės atitinka ES vidurkį, Estija dar nepasiekė 80 % ES tikslo ir daugeliui darbuotojų vis dar trūksta tinkamų naudojimosi IRT ir programine įranga įgūdžių, o DI ir skaitmeninių gebėjimų poreikis turėtų didėti. Be to, vis dar trūksta žaliajai pertvarkai svarbių įgūdžių, nes neseniai priimtų priemonių, įskaitant tas, kurios remiamos pagal EGADP, poveikio dar nematyti. Užimtumo rodiklius padėtų pagerinti sklandesnio perėjimo iš švietimo sistemos į darbo rinką užtikrinimas, tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo iniciatyvų (įskaitant žemos kvalifikacijos ir vyresnio amžiaus suaugusiųjų informavimą) plėtojimas ir ankstyvos jaunimo integracijos į darbo rinką rėmimas. Kolektyvinių derybų aprėptis ir profesinių sąjungų tankumas yra vieni iš mažiausių ES, be to, pastaraisiais metais susilpnėjo trišalis socialinis dialogas. Įveikti šiuos iššūkius galėtų padėti socialinio dialogo ir kolektyvinių derybų stiprinimas, be kita ko, užtikrinant trišalį dalyvavimą;

(32) mažos socialinės išlaidos ir socialinės apsaugos aprėpties spragos prisideda prie didesnės pažeidžiamų grupių skurdo rizikos. Parama minimaliosioms pajamoms tebėra palyginti nedidelė, o bendros išlaidos socialinėms išmokoms tebėra mažesnės už ES vidurkį (2024 m. 17,8 % BVP, palyginti su 27,3 % ES vidurkiu), todėl socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui yra ribotas. Asmenims su negalia, įskaitant dirbančiuosius, gresia gerokai didesnė skurdo rizika nei plačiajai visuomenei (darbingo amžiaus gyventojams su negalia 32,5 %, o asmenims be negalios – 15 %), o tai iš dalies atspindi palyginti mažas neįgalumo išmokas. Skurdas ir didelės išlaidos būstui ypač gresia namų ūkiams, kuriuos sudaro tik vienas iš tėvų ir jo vaikai. Skurdo riziką, ypač pažeidžiamoms grupėms, dar labiau didina nepakankamas socialinio būsto ūkis ir sunkiai įperkamas būstas. Nors Estijos planuojama 2025–2035 m. būsto politika yra teigiamas žingsnis, jos įgyvendinimą reikėtų stebėti, kad būtų galima įvertinti jos poveikį būsto įperkamumui. Pragyvenimo išmokų adekvatumą ir veiksmingumą siekiama padidinti minimaliųjų pajamų sistemos reformomis, tačiau, kadangi šios reformos tebėra ankstyvojoje stadijoje, jų poveikio dar nematyti. Nepaisant pastarojo meto reformų, Estijos pensijų adekvatumas tebėra vienas iš iššūkių, o vyresnio amžiaus žmonių skurdo rizika tebėra viena iš didžiausių ES. Rizika ypač didelė moterims ir vienišiems vyresnio amžiaus žmonėms – pastariesiems kyla didžiausia ES skurdo arba socialinės atskirties rizika. Tai sąlygoja ilgesnė tikėtina gyvenimo trukmė, namų ūkių sudėties modeliai ir ribota maitintojo netekimo pensijos aprėptis, dėl kurių daug vyresnio amžiaus moterų gyvena vienos ir gauna palyginti mažas pajamas. Skurdo riziką būtų galima sumažinti didinant išmokų adekvatumą, plečiant socialinės apsaugos prieinamumą ir gerinant dalyvavimą papildomose pensijų pakopose;

(33) Estijai ir toliau kyla iššūkių, susijusių su sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros prieinamumu ir įperkamumu; šiuos iššūkius ypač tenka įveikti regionams, kurie yra už pagrindinių miesto centrų teritorijų ribų, ir pažeidžiamoms grupėms. Nors Estija ėmėsi reformų ir investicijų, kad spręstų sveikatos priežiūros darbuotojų trūkumo klausimą, sustiprintų pirminę sveikatos priežiūrą bei ligoninių tinklą ir paskatintų sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų integraciją, prieinamumas tebėra vienas iš iššūkių. Viešosios išlaidos sveikatos priežiūrai ir ilgalaikei priežiūrai yra gerokai mažesnės už ES vidurkį, o tai prisideda prie didelio nepatenkintų poreikių lygio, didelių mokėjimų savo lėšomis ir riboto ilgalaikės priežiūros paslaugų, visų pirma priežiūros namuose, prieinamumo, todėl išlieka priklausomybė nuo neformaliosios priežiūros ir tai daro neproporcingą poveikį mažesnes pajamas gaunančioms grupėms ir didina asmenų, kuriems reikalinga priežiūra, skurdo riziką. Nepaisant kokybės gairių, skirtingų savivaldybių teikiamų socialinių paslaugų prieinamumas labai skiriasi, o dėl ilgėjančių laukiančiųjų sąrašų dar mažėja. Estijoje tebėra didelių tikėtinos gyvenimo trukmės ir sveiko gyvenimo metų skirtumų, glaudžiai susijusių su socioekonomine padėtimi, išsilavinimu, pajamomis ir gyvenamąja vieta. Dabartinis socialinio sveikatos draudimo modelis nėra finansiškai tvarus ilguoju laikotarpiu, nes prognozuojama, kad dėl senėjimo, didėjančios paklausos ir darbo rinkos pokyčių išlaidos augs sparčiau nei pajamos. Tebėra labai svarbu reformas įgyvendinti toliau, kad būtų geriau integruotos sveikatos priežiūros ir socialinės paslaugos, teikiama pirmenybė prevencijai ir užtikrinamas tvarus finansavimas, šalinamas darbo jėgos trūkumas ir mažinami paslaugų prieinamumo ir įperkamumo skirtumai;

(34) atsižvelgdama į glaudžias euro zonos valstybių narių ekonomikos tarpusavio sąsajas ir jų kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2026 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo EGAD planus, imtis veiksmų 2026 m. rekomendacijai dėl euro zonos ekonominės politikos įgyvendinti. Estijai skirta 1 rekomendacija padeda įgyvendinti pirmą, antrą ir trečią rekomendacijas dėl euro zonos, 2 rekomendacija padeda įgyvendinti ketvirtą rekomendaciją dėl euro zonos, 3 ir 4 rekomendacijos padeda įgyvendinti septintą rekomendaciją dėl euro zonos, o 5 rekomendacija padeda įgyvendinti penktą rekomendaciją dėl euro zonos,

REKOMENDUOJA Estijai 2026 ir 2027 m. imtis šių veiksmų:

1. Toliau laikytis 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomenduoto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir kartu pasinaudoti galimybe pagal Tarybos aktyvuotą nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą. Stiprinti gynybos parengtį, kartu užtikrinant skolos tvarumą ir išlaidų efektyvumą, taip pat laipsniškai pritaikyti biudžetą, kad būtų išlaikytos struktūriškai didesnės gynybos išlaidos. Užtikrinti, kad priemonės, kurių imamasi siekiant sušvelninti energijos kainų kilimo poveikį, būtų laikinos, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ar reaguoti į energijai imlių įmonių poreikius ir kad jos išsaugotų paskatas taupyti energiją, o jų fiskaliniai kaštai būtų suderinti su įsipareigojimais pagal ES fiskalinę sistemą. Užtikrinti tvarų išlaidų, įskaitant gynybos išlaidas, poreikių finansavimą išplečiant mokesčių bazę, įtraukiant augimui mažiau kenkiančius mokesčius, įskaitant nekilnojamojo turto mokestį, ir pagal viešųjų išlaidų peržiūrų rezultatus nukreipiant išlaidas į prioritetines sritis;

2. užtikrinti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę įgyvendinamų reformų ir investicijų tęstinumą. Išlaikyti įgyvendinimo pagreitį sanglaudos politikos programose, remiantis, kai tikslinga, išteklių perskirstymu strateginiams prioritetams ir lankstumo galimybėmis, dėl kurių susitarta sanglaudos politikos sistemos laikotarpio vidurio peržiūros kontekste. Įveikti unikalius socioekonominius, saugumo ir civilinio pasirengimo iššūkius, su kuriais susiduriama prie ES rytinės išorės sienos esančiuose regionuose, įskaitant poreikį investuoti į dvejopo naudojimo infrastruktūrą;

3. geriau panaudoti viešąsias investicijas į MTI ir šalinti MTI komercializacijos kliūtis. Gerinti galimybes, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių ir už pagrindinių miestų teritorijų ribų įsikūrusių bendrovių, gauti finansavimą, be kita ko, veiklai plėsti, pavyzdžiui, integruojant inovacijų ir verslo rėmimo sistemas;

4. toliau investuoti į efektyvų energijos vartojimą užtikrinančią renovaciją, be kita ko, finansinėmis priemonėmis, siekiant sumažinti energijos poreikį ir prisidėti prie didesnio būsto įperkamumo. Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro ir degiųjų skalūnų dalį energijos rūšių derinyje, investuojant į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir skatinant energijos kaupimą. Didinti energetinį saugumą ir atsparumą hibridinėms grėsmėms, pavyzdžiui, užtikrinant pakankamą elektros energijos jungčių pajėgumą ir didinant tinklo infrastruktūros atsparumą. Didinti tvaraus ir mažiau taršaus transporto naudojimą, spartinant „Rail Baltica“ užbaigimą ir sudarant palankesnes sąlygas viešojo transporto sistemų integracijai. Didinti išteklių našumą remiant efektyvaus išteklių naudojimo technologijų diegimą;

5. gerinti įgūdžius didinant žemos kvalifikacijos ir vyresnio amžiaus suaugusiųjų galimybes ir stiprinant švietimą STEM srityje visais lygmenimis. Mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių sprendžiant mokytojų trūkumo klausimą ir remiant specialiųjų poreikių turinčius besimokančiuosius. Didinti jaunimo užimtumą vykdant veiksmingesnę aktyvią darbo rinkos politiką, ypatingą dėmesį skiriant regioniniams skirtumams. Stiprinti socialinę apsaugą, kad būtų sumažinta pažeidžiamų grupių skurdo rizika, didinant išmokų sistemos adekvatumą ir veiksmingumą. Didinti sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros prieinamumą ir įperkamumą, užtikrinant finansavimą, siekiant, be kita ko, mažinti regioninius skirtumus.

Priimta Briuselyje 2026 m. liepos 10 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

S. HARRIS